

Nr 35

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor dels o c k i ämnet väckt motion.

Genom en den 29 mars 1963 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 148, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för handelsärenden velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en i anledning av densamma i andra kammaren väckt motion, nr 934, av herrar *Källenius* och *Björkman*.

Det vid propositionen fogade förslaget är av följande lydelse:

Förordning

angående ändring i förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor

Härigenom förordnas, att 3 § 1 och 2 mom., 10, 13, 22, 32, 35 och 38 §§, 40 § 2 mom., 41, 44 och 46 §§, 50 § 1 mom., 51—53, 55 och 56 §§ samt 61 § 1, 3 och 4 mom. förordningen den 10 juni 1949 om explosiva varor¹ ävensom rubriken närmast före 41 § nämnda förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

1 mom. Explosiva varor indelas i denna förordning i följande huvudslag, nämligen
sprängämnen, såsom dynamit, nitrocellulosa, nitroglycerin och trotyl,
krut, såsom *kanonkrut*, *gevärskrut* och svartkrut,

1 mom. Explosiva varor indelas i denna förordning i följande huvudslag, nämligen
sprängämnen, såsom dynamit, nitrocellulosa, nitroglycerin och trotyl,
krut, såsom *nitrocellulosakrut* och svartkrut,

¹ Senaste lydelse av 61 § 4 mom. se SFS 1960: 451.

(Nuvarande lydelse)

ammunition, såsom hagel- och kulpatroner, patroner för slaktmasker samt laddade patron- och laddningshylsor, granater, bomber och minor, tändmedel, såsom sprängkapslar, tändhattar och stubin, samt

pyrotekniska varor, såsom fyrverkeripjäser, icke explosiva brand- och rökbomber samt explosiva leksaker.

2 mom. Med hänsyn till den olika farligheten vid transport hänföras de explosiva varorna till transportklasserna A, B, C, D och E. De olika transportklasserna omfatta följande varuslag, nämligen

transportklass A knallkvicksilver, nitroglycerin och andra högkänsliga explosivämnen samt ammunition och tändmedel, som icke kunna anses transportsäkra,

transportklass B sprängkraftiga tändmedel i allmänhet, såsom sprängkapslar och detonerande stubin,

transportklass C dynamit, svartkrut samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga sprängämnen och krut,

transportklass D mindre känsliga sprängämnen, röksvagt krut, militär ammunition i allmänhet samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor, samt

transportklass E annan ammunition än ovan nämnts, icke sprängkraftiga tändmedel i allmänhet, såsom tändhattar och snabbstubin, samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor.

(Föreslagen lydelse)

ammunition, såsom hagel- och kulpatroner, patroner för slaktmasker samt laddade patron- och laddningshylsor, granater, bomber och minor, tändmedel, såsom sprängkapslar, tändhattar och stubin, samt

pyrotekniska varor, såsom fyrverkeripjäser och knallpjäser samt pjäser för rökalsstring.

2 mom. Med hänsyn till den olika farligheten vid transport hänföras de explosiva varorna till transportklasserna A, B, C, D och E. De olika transportklasserna omfatta följande varuslag, nämligen

transportklass A blyazid, nitroglycerin och andra högkänsliga explosivämnen samt ammunition och tändmedel, som icke kunna anses transportsäkra,

transportklass B sprängkapslar och andra sprängkraftiga tändmedel med undantag av detonerande stubin,

transportklass C dynamit, svartkrut samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga sprängämnen och krutslag,

transportklass D mindre känsliga sprängämnen och krutslag, detonerande stubin och militära ammunitionseffekter i allmänhet, samt

transportklass E annan ammunition än ovan nämnts, icke sprängkraftiga tändmedel i allmänhet, såsom tändhattar och snabbstubin, samt pyrotekniska varor.

10 §.

Tillstånd att — — — — — krigsmateriel m. m.

Där ej — — — — — i kungörelsen.

Länsstyrelsens tillstånd — — — — — för tillverkningen.

Tillstånd att tillverka explosiva varor annorledes än fabriksmässigt må blott avse laddning av handvapenammunition och tillverkning av pyrotekniska varor.

Tillstånd att tillverka explosiva varor annorledes än fabriksmässigt må blott avse laddning av handvapenammunition, tillverkning av pyrotekniska varor samt tillverkning av sprängämne vid förbrukningsställe för användning därstädes. Tillstånd till tillverkning som sist nämnts må meddelas endast under förutsättning att

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sprängämnet för ändamålet godkänts av kommerskollegium. Sålunda tillverkat sprängämne må icke utan särskilt tillstånd transporteras utanför förbrukningsstället eller överlätas.

13 §.

Tillverkning av — — — — — för omgivningen.

Tillverkningsställe må ej vara beläget inom tätbebyggt område. Tillverkning av sprängämnen, krut, sprängladdad ammunition eller sprängkraftiga tändmedel må ej bedrivas på mindre avstånd än 500 meter från område som nyss sagts, 500 meter från offentlig byggnad, station å till allmän trafik upplåten järnväg eller annans hus, vari människor bo eller eljest varaktigt uppehålla sig, eller 200 meter från allmän väg eller från järnväg eller farled, som är upplåten till allmän trafik, eller från gränsen till annans fasta egendom, såvida ej ägaren till egendomen annat medgivit.

Tillverkningsställe må ej vara beläget inom tätbebyggt område. Tillverkning av sprängämnen, krut, sprängladdad ammunition eller sprängkraftiga tändmedel må ej bedrivas på mindre avstånd än 500 meter från offentlig byggnad, station å till allmän trafik upplåten järnväg eller annans hus, vari människor bo eller eljest varaktigt uppehålla sig, eller 200 meter från allmän väg eller från järnväg eller farled, som är upplåten till allmän trafik, eller från gränsen till annans fasta egendom, såvida ej ägaren till egendomen annat medgivit.

Där tillverkningen — — — — — andra stycket.

22 §.

Tillstånd till handel med explosiva varor må meddelas allenast där behov av rörelsen föreligger. Utan behovsprövning må dock behörig vapenhandlare beviljas tillstånd att idka handel med ammunition till vapen, som han äger sälja.

Tillstånd till handel med explosiva varor må ej meddelas, därest rörelsen prövas kunna medföra olägenhet av betydelse med hänsyn till allmän ordning eller säkerhet.

Ej må — — — — — föreskrivna villkoren.

32 §.

Under iakttagande av vad nedan i detta kapitel stadgas om olika slag av förråd, nämligen förbrukningsförråd (mindre och större), kringföringsförråd, handförråd å arbetsplats, handelsförråd samt förråd i fabriks- och upplagsmagasin, har kommerskollegium att utfärda ordningsföreskrifter beträffande förvaringen av explosiva varor samt närmare bestämmelser om hur förvaringsrum för förråden skola vara belägna och beskaffade.

Under iakttagande av vad nedan i detta kapitel stadgas om olika slag av förråd, nämligen förbrukningsförråd (mindre och större), kringföringsförråd, handelsförråd samt förråd i fabriks- och upplagsmagasin, har kommerskollegium att utfärda ordningsföreskrifter beträffande förvaringen av explosiva varor samt närmare bestämmelser om hur förvaringsrum för förråden skola vara belägna och beskaffade.

Innan bestämmelser — — — — — Kungl. Maj:ts avgörande.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

35 §.

Vill förbrukare samtidigt på samma ställe innehava högst 5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar (mindre förbrukningsförråd av sådana varor), har han att ansöka om tillstånd därtill hos polismyndigheten i den ort, där varan skall förvaras. Polismyndighet äger förordna polisman att mottaga sådan ansökan och utlämna tillståndsbevis.

Vill förbrukare samtidigt på samma ställe innehava högst 5 kilogram sprängämnen och krut, 100 sprängkapslar samt 100 meter detonerande stubin (mindre förbrukningsförråd av sådana varor), har han att ansöka om tillstånd därtill hos polismyndigheten i den ort, där varan skall förvaras. Polismyndighet äger förordna polisman att mottaga sådan ansökan och utlämna tillståndsbevis.

Använder sökande — — — — — äga tillämpning.

38 §.

Större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel må omfatta högst 60 kilogram sprängämnen och krut samt 3 kilogram sprängkraftiga tändmedel, därav högst 1 200 sprängkapslar.

Större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut- och sprängkraftiga tändmedel må omfatta högst 60 kilogram sprängämnen och krut, 1 200 sprängkapslar samt 500 meter detonerande stubin. Större förbrukningsförråd, vari förvaras enbart sprängkapslar, må innehålla högst 10 000 sådana kapslar.

Har förbrukare — — — — — angivna myckenheterna.
 Beträffande belägenheten — — — — — motsvarande tillämpning.

40 §.

2 mom. Vill någon, som har att utföra sprängningsarbete i farled eller liknande arbete, ombord å fartyg medföra för ändamålet erforderliga explosiva varor, skall vad i 1 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Kringföringsförråd må förvaras på fordon eller fartyg. Närmare bestämmelser om dylik förvaring av kringföringsförråd utfärdas av kommerskollegium såvitt avser fordon för transport landvägen annorledes än på järnväg samt, i samråd med kommerskollegium, av sjöfartsstyrelsen såvitt avser fartyg och vederbörande centrala förvaltningsmyndighet såvitt avser järnvägsfordon. Kan vid samråd i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

Handförråd å arbetsplats av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

Innehav och tillfällig förvaring av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel på arbetsplats.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

41 §.

Under arbetsuppehåll på arbetsplats må handförråd om högst 5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar tillfälligt förvaras annorstädes än i det förvaringsrum, varifrån det uttagits, om det på grund av arbetsplatsens avlägsna belägenhet skulle vara förenat med avsevärda olägenheter att återställa handförrådet. Härvid skall dock iakttagas att förvaringsplatsen ligger på betryggande avstånd från byggnader, ställen och kommunikationsleder, som i 37 § avses.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger polismyndigheten i orten medgiva, att även större handförråd än i första stycket avses må förvaras på sätt där anges. Sådant medgivande skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

1 mom. Skall någon utföra sprängningsarbete, för vilket åtgår större myckenhet sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel än som må förvaras i förbrukningsförråd eller kringföringsförråd, äger polismyndigheten meddela honom tillstånd att på arbetsplatsen, utöver förråd, innehåva för omedelbar förbrukning erforderliga sådana varor. I tillståndsbeslutet skall polismyndigheten ange största myckenhet av varje varuslag ävensom meddela de föreskrifter i övrigt, som finnas erforderliga.

2 mom. Under kortare uppehåll i pågående sprängningsarbete må högst 5 kilogram sprängämnen och krut, 100 sprängkapslar samt 100 meter detonerande stubin tillfälligt förvaras på arbetsplatsen, om det skulle medföra olägenhet av betydelse att under uppehållet förvara varorna på eljest föreskrivet sätt. Vid sådan tillfällig förvaring skola varorna stå under betryggande uppsikt.

I fråga om arbete i gruva samt arbete på annan arbetsplats, där faran för tillgrepp under uppehåll i arbetet är att anse såsom ringa, äger polismyndigheten meddela tillstånd till tillfällig förvaring på arbetsplats av sprängämnen, krut, sprängkapslar och detonerande stubin i större myckenhet än i första stycket sägs. I tillståndsbeslutet skall polismyndigheten ange största myckenhet av varje varuslag samt meddela de villkor och föreskrifter i övrigt som finnas erforderliga.

44 §.

Beträffande magasin beläget i anslutning till tillverkningsställe som i 2 kapitlet avses (fabriksmagasin) skola bestämmelserna i 2 kapitlet i tillämpliga delar gälla. Där ej synnerliga skäl föranleda till annat, må länsstyrelsen icke medgiva, att större myckenhet explosiva varor än 50 000 kilogram inrymmes i sådant magasin. I fråga om ammunition skall härvid

Beträffande magasin beläget i anslutning till tillverkningsställe som i 2 kapitlet avses (fabriksmagasin) skola bestämmelserna i 2 kapitlet i tillämpliga delar gälla. Länsstyrelsen må icke medgiva, att i fabriksmagasin inrymmes större myckenhet explosiva varor än som följer av bestämmelser som kommerskollegium utfärdar.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

inräknas endast vikten av explosiva och pyrotekniska ämnen.

46 §.

Då tillstånd att anordna upplagsmagasin beviljas, skall länsstyrelsen meddela de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga. *Endast om synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen medgiva, att större myckenhet explosiva varor än 25 000 kilogram inrymmas i samma magasin. I fråga om ammunition skall härvid inräknas endast vikten av explosiva och pyrotekniska ämnen.*

Då tillstånd att anordna upplagsmagasin beviljas, skall länsstyrelsen meddela de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga. *Länsstyrelsen må icke medgiva, att i upplagsmagasin inrymmas större myckenhet explosiva varor än som följer av bestämmelser som kommerskollegium utfärdar.*

Beträffande upplagsmagasin — — — — — 15—17 §§ stadgas.

50 §.

1 mom. Explosiv vara, som tillhör transportklass B, C eller D, skall transporteras under tillsyn av behörig person, som har att svara för att gällande transportbestämmelser iakttagas och att varan å bestämelseorten eller å etappställe överlämnas till adressaten eller annan behörig mottagare. Varan skall åtföljas av följesedel, till vilken formulär fastställs av kommerskollegium.

1 mom. Explosiv vara, som tillhör transportklass B, C eller D, skall transporteras under tillsyn av behörig person, som har att svara för att gällande transportbestämmelser iakttagas och att varan å bestämelseorten eller å etappställe överlämnas till adressaten eller annan behörig mottagare. Varan skall åtföljas av följesedel enligt fastställt formulär.

51 §.

Det ankommer på kommerskollegium att utfärda föreskrifter om de myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D, som må försändas med *olika slag av transportmedel. Kollegium har därjämte* att föreskriva vad som skall iakttagas vid och i anslutning till *transport av nyssnämnda varor. Innan föreskrifter utfärdas rörande transport till lands, skall kollegium samråda med järnvägsstyrelsen och, i ärenden som beröra* den yrkesmässiga automobiltrafiken för godsbefordran, *jämväl* statens biltrafiknämnd. Kan i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

Det ankommer på kommerskollegium att utfärda föreskrifter om de myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D, som må försändas med *transportmedel landvägen annorledes än på järnväg, samt* att föreskriva vad som skall iakttagas vid och i anslutning till *dylik transport. Detsamma skall gälla beträffande sjöfartsstyrelsen såvitt avser transport ombord å fartyg och vederbörande centrala förvaltningsmyndighet såvitt avser transport å järnväg.*

Innan kommerskollegium utfärdar föreskrift rörande transport, skall kollegium, om föreskriften berör den yrkesmässiga automobiltrafiken för godsbefordran, samråda med statens biltrafiknämnd. Annan central förvaltningsmyndighet skall samråda

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

med kollegium, innan föreskrift utfärdas. Kan vid samråd mellan myndigheter i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

52 §.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen i det län, varifrån transport utgår, att för särskilt fall medgiva undantag från bestämmelserna i 48 § första stycket första punkten och 50 § 1 mom. samt från de transportföreskrifter, som meddelats av kommerskollegium. Sådant medgivande må förbindas med de villkor och föreskrifter, som finnas erforderliga.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen i det län, varifrån transport utgår, att för särskilt fall medgiva undantag från bestämmelserna i 48 § första stycket första punkten och 50 § 1 mom. samt från transportföreskrifter, som meddelats enligt 51 §. Sådant medgivande må förbindas med de villkor och föreskrifter, som finnas erforderliga.

Bestämmelserna ovan — — — — — dylik vara.

53 §.

Utöver bestämmelserna i denna förordning och med stöd därav meddelade föreskrifter skall beträffande järnvägstransport av explosiva varor gälla vad därom stadgas i gällande järnvägstrafikstadga och vederbörande taxa.

I trafik — — — — — till efterrättelse.
I fråga — — — — — särskilt stadgat.

55 §.

Den allmänna — — — — — underlydande polismyndigheter. Sprängämnesinspektionen skall lämna dessa myndigheter erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av bestämmelserna. Därjämte åligger det inspektionen att medverka i tillsynen över bestämmelsernas efterlevnad, särskilt i vad avser tillverkning av explosiva varor, samt att öva kontroll över tillverkningen av dels flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel och dels dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor.

Sprängämnesinspektionen skall lämna dessa myndigheter erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av bestämmelserna. Därjämte må inspektionen tillhandagå allmänheten med råd och anvisningar i fall där så begäres.

På inspektionen ankommer jämväl att medverka i tillsynen över efterlevnaden av gällande bestämmelser, särskilt i vad avser tillverkning av explosiva varor, samt att, där mot bestämmelserna stridande förhållande finnes föreligga, föranstalta om rättelse genom anvisning till den felande. Vinnes icke rättelse, skall inspektionen anmäla förhållandet för tillståndsmyndigheten eller, om tillstånd icke meddelats, till vederbörande polismyndighet.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Inspektionen åligger vidare att öva kontroll över tillverkningen av dels flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel, dels dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor.

När helst det av tillsynsmyndighet som avses i *första eller andra stycket* påfordras äger myndigheten vinna tillträde till lokal, där explosiv vara tillverkas, förvaras eller hålles till salu, samt till ställe, där sådan vara förbrukas. Tillsynsmyndighet är vidare berättigad att erhålla de upplysningar och de prov å varor och materialier, vilka myndigheten anser sig behöva för sin tillsyn, samt att taga del av böcker och anteckningar, som föras på grund av föreskrift i denna förordning.

När helst det av tillsynsmyndighet som avses i *denna paragraf* påfordras äger myndigheten vinna tillträde till lokal, där explosiv vara tillverkas, förvaras eller hålles till salu, samt till ställe, där sådan vara förbrukas. Tillsynsmyndighet är vidare berättigad att erhålla de upplysningar och de prov å varor och materialier, vilka myndigheten anser sig behöva för sin tillsyn, samt att taga del av böcker och anteckningar, som föras på grund av föreskrift i denna förordning.

Sprängämnesinspektionen äger — — — — — dörrar tillverkas.

56 §.

Inträffar explosion — — — på explosionsplatsen.
Polismyndigheten skall — — — utredning översändas.
Har explosiv — — — i orten.

1 mom. Inträffar explosion — — — på explosionsplatsen.
Polismyndigheten skall — — — utredning översändas.
Har explosiv — — — i orten.

2 mom. *Kan innehav av explosiv vara antagas vålla fara för missbruk, äger polismyndighet besluta, att varan skall omhändertagas. Är faran för missbruk så överhängande, att polismyndighetens beslut ej hinner avvaktas, äger jämväl polisman omhändertaga varan. Har sådan åtgärd vidtagits, åligger det polismannen att där-om skyndsamt göra anmälan till polismyndigheten, som har att pröva huruvida åtgärden skall bestå.*

Omhändertagandet må även avse innehavarens tillståndsbevis.

Omhändertagen vara skall, i avbidan på beslut om hur med varan skall förfaras, genom polismyndighetens försorg förvaras på sätt som föreskrives i 31 §.

Har vara enligt detta moment omhändertagits från tillståndshavare, skall utan dröjsmål prövas huruvida skäl föreligger att återkalla meddelat

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tillstånd till innehav. Är länsstyrelse tillståndsmyndighet, åligger det polismyndigheten att skyndsamt underätta länsstyrelsen om omhändertagandet. Finner tillståndsmyndigheten icke skäl att återkalla tillståndet, skall vara och tillståndsbevis som omhändertagits genast återställas till tillståndshavaren. Återkallas tillståndet, skall tillfälle beredas honom att överlåta varan till någon som är berättigad att förvärva varan från honom; dock må för sådant ändamål varan icke utlämnas till annan än den som är berättigad att inneha densamma. Kommer sådan överlåtelse icke till stånd inom skälig tid, skall varan genom polismyndighetens försorg oskadliggöras.

61 §.

1 mom. Tillverkar någon — — — — — medgivet, eller överlåtes explosiv vara i strid mot bestämmelse i 24 § första stycket, överlåtes explosiv vara i strid mot bestämmelse i 10 § fjärde stycket eller 24 § första stycket,

straffes med dagsböter eller fängelse. straffes med dagsböter eller fängelse.

Vara, som — — — — — förklaras förverkat.

3 mom. Bryter tillverkare — — — — — 8 §, eller transporterar någon explosiv vara, hänförlig till transportklass A, utanför tillverknings- eller förbrukningsställe utan vederbörligt tillstånd eller utan att iakttaga de för transporten meddelade villkoren eller föreskrifterna, transporterar någon explosiv vara, hänförlig till transportklass A, eller sprängämne, som jämlikt 10 § fjärde stycket tillverkats vid förbrukningsställe för användning därstädes, utanför tillverknings- eller förbrukningsställe utan vederbörligt tillstånd eller utan att iakttaga de för transporten meddelade villkoren eller föreskrifterna,

straffes med dagsböter.

Beträffande varor, — — — — — motsvarande tillämpning.

4 mom. Underlåter innehavare — — — — — 42 § föreskrivits, eller bryter någon mot bestämmelse i 50 § 1 eller 3 mom. eller mot vad i 48 § eller med stöd därav eller av 51 § eller 52 § första stycket föreskrivits eller mot föreskrift, som avses i 53 § andra stycket, eller bryter någon mot bestämmelse i 50 § 1 eller 3 mom. eller mot vad i 48 § eller med stöd därav eller av 51 § eller 52 § första stycket föreskrivits eller mot föreskrift, som avses i 53 § första stycket, eller

söker någon — — — — — införseltillstånd, eller underlåter någon att göra anmälan som i 56 § sägs, underlåter någon göra anmälan som i 56 § 1 mom. sägs, straffes med dagsböter. straffes med dagsböter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1964; dock att tillämpningsföreskrift, som enligt tidigare bestämmelse utfärdats av kommerskollegium men enligt ny bestämmelse skall utfärdas av annan central förvaltningsmyndighet, skall äga tillämpning intill dess den ersatts med föreskrift, som utfärdats av sistnämnda myndighet.

I den i ärendet väckta motionen hemställes, att riksdagen måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget med viss ändring i 41 § 1 mom. Ändringen innebär att uttrycket »omedelbar förbrukning» utbytes mot »löpande förbrukning».

Beträffande skälen till denna hemställan torde utskottet få hänvisa till motionen.

MOTIVEN TILL FÖRFATTNINGSFÖRSLAGET

I det följande återgives med propositionens rubricering huvudsakligen de av *föredragande departementschefen, statsrådet Lange*, gjorda uttalandena rörande i propositionen avhandlade spörsmål. Vid avsnittet *VII. Innehav och förråd på arbetsplats*, vilket beröres av ovannämnda motion, har emellertid även medtagits i propositionen lämnad redogörelse för gällande bestämmelser, inom kommerskollegiet verkställd utredning och över utredningen avgivna remissyttranden. I övrigt torde utskottet få hänvisa till propositionen.

I. Inledning

Nu gällande förordning om explosiva varor trädde i kraft den 1 januari 1950. Förordningen innehåller blott i mindre utsträckning bestämmelser av teknisk eller eljest mera speciell natur. I stället har kommerskollegium tillerkänts befogenhet att fastställa de föreskrifter och anvisningar, som påkallas beträffande tillämpningen av förordningen. Sådana bestämmelser meddelade kollegium i en den 17 november 1949 utfärdad kungörelse med tilläggsbestämmelser till förordningen om explosiva varor. Vid tillämpningskungörelsen, som utkom såsom nummer 8 år 1949 i kollegiets författningssamling Ser. A, är fogade ett antal bilagor, däribland som nummer 1 »Förteckning över explosiva varor som av kollegium godkänts (grupperna I—V) eller förklarats i vissa hänseenden icke skola vara underkastade förordningens bestämmelser (grupp VI)» och som nummer 2 »Föreskrifter angående

sammansättning, förpackning, innehav utan särskilt tillstånd m. m. av explosiva varor».

Det har visat sig, att förordningen och tillämpningskungörelsen i stort sett erhållit en ändamålsenlig utformning. Olika krav på revision av föreskrifterna har emellertid efter hand framförts. I vissa fall har reformkraven kunnat tillgodoses genom ändringar i och tillägg till kungörelsen och dess bilagor. Med tiden har dock behov uppkommit av en närmare översyn av lagstiftningen om explosiva varor. Inom kommerskollegium har med anledning härav verkställts utredning och upprättats ett i augusti 1962 daterat förslag dels till vissa ändringar i förordningen, dels till en ny tillämpningskungörelse.

Över utredningen har efter remiss yttranden avgivits av riksåklagarämbetet, överbefälhavaren, försvarets fabriksstyrelse, försvarets forskningsanstalt, arbetarskyddsstyrelsen, medicinalstyrelsen, krigsmaterielinspektionen, statens brandinspektion, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, telestyrelsen, statspolisintendenten, statens provninganstalt, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västerbottens och Hallands län, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg, Sveriges köpmannaförbund, Aktiebolaget Bofors Nobelkrut, Nitroglycerin aktiebolaget, Hammargren & Co aktiebolag, Hanssons pyrotekniska aktiebolag, Aktiebolaget Norma projektilfabrik, Aktiebolaget Svenska metallverken, Aktiebolaget Express-Dynamit och Aktiebolaget Nora tändrörsfabrik, Svenska brandkårernas riksförbund, Svenska brandbefälets riksförbund, Svenska brandskyddsföreningen, Föreningen Sveriges landsfiskaler samt Föreningen Sveriges stadsfiskaler. Vid åtskilliga yttranden har fogats utlåtanden från sammanslutningar och underordnade myndigheter.

På grundval av vad sålunda förekommit har inom handelsdepartementet upprättats förslag till förordning om ändring i förordningen om explosiva varor.

II. Utredningens omfattning

Departementschefen. Gällande förordning om explosiva varor utfärdades år 1949. Under den tid, som förflutit efter förordningens tillkomst har en fortskridande teknisk utveckling ägt rum inom de explosiva varornas område. Detta har föranlett olika reformkrav beträffande hithörande lagstiftning. Delvis har dessa önskemål kunnat tillmötesgå genom att den av kommerskollegium utfärdade tillämpningskungörelsen kompletterats. I de fall så icke kunnat ske, har behandlingen av reformkraven fått anstå. Under de se-

naste åren har emellertid inom kommerskollegium arbetats med en översyn av hithörande frågor. Resultatet härav har redovisats i en av kommerskollegium under 1962 framlagd utredning. Den företagna översynen har givit vid handen, att någon mera genomgripande omarbetning av gällande förordning icke är behövlig för att giva lagstiftningen en tidsenlig utformning. Däremot erfordras ändringar av större omfattning beträffande tillämpningskungörelsen. Kommerskollegiets utredning utmynnar också i förslag till ändringar i 1949 års förordning samt en ny tillämpningskungörelse.

Vid remissbehandlingen har den verkställda utredningen i allt väsentligt lått ett positivt mottagande. Några krav på en mera omfattande ändring av förordningen har sålunda icke framställts. Även jag anser den verkställda utredningen väl ägnad att läggas till grund för den erforderliga moderniseringen av hithörande lagstiftning. Den nuvarande förordningen om explosiva varor är utfärdad efter riksdagens hörande. Med hänsyn härtill bör riksdagen jämväl nu beredas tillfälle att yttra sig över de föreslagna ändringarna i förordningen. Vad beträffar förslaget till ny tillämpningskungörelse torde det få ankomma på kommerskollegium att med beaktande av vad remissinstanserna anfört i denna del meddela erforderliga bestämmelser.

III. Klassificering av vissa varor

Departementschefen. Den nuvarande indelningen av explosiva varor i fem huvudslag och fem transportklasser har tillkommit i enlighet med det förslag härom, som framlades av 1942 års sakkunniga för revision av 1928 års förordning angående explosiva varor (SOU 1948: 8). Huvudlinjerna för denna indelning ändras icke enligt kommerskollegiets utredning, som innebär, att endast exemplifieringen till indelningen skall jämkas i vissa avseenden.

I likhet med vad som uttalats av kollegium anser jag, att de ändrade förhållandena efter tillkomsten av 1949 års förordning nu påkallar en ändring av där upptagen exemplifiering. Det förslag, som framlagts i utredningen, är enligt min mening i huvudsak väl avvägt. Med anledning av vad som framkommit under remissbehandlingen av utredningsförslaget torde dock den ändringen böra vidtagas i kollegiets förslag, att i exemplifieringen till transportklass A anges blyazid i stället för knallkvicksilver. Att i större omfattning omarbeta nuvarande klassificering finner jag icke påkallat för närvarande.

Jag torde här få anmärka, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande vidtaga sådana ändringar beträffande exemplifieringen till huvudslag och transportklasser, som framdeles kan visa sig påkallade av tekniska skäl eller eljest av utvecklingen.

IV. Tillverkning av sprängämne på förbrukningsställe

Departementschefen. 1949 års förordning om explosiva varor innehåller inga särskilda bestämmelser om beredning av sprängämne på förbrukningsställe. Sedan behov uppstått av föreskrifter för sådan tillverkning, har kommerskollegium meddelat vissa regler i kungörelse den 27 april 1954. Kungörelsen gäller ett sprängämne, som brukar betecknas imatrex, vilket kommit till användning i gruvor samt vid tunnelbyggen och liknande arbeten.

I utredningen omnämnes, att tillverkning av sprängämnen på förbrukningsställe nu nått ganska stor omfattning och att verksamheten visar tendenser att tillväxa ytterligare. Utvecklingen har redan medfört, att det framkommit andra lämpliga sprängämnen. Kollegium har med hänsyn till antydda förhållanden funnit det angeläget att föra in verksamheten under explosivvaruförordningen och att slopa särregleringen.

Kommerskollegiets principiella ställningstagande har under remissförfarandet ej föranlett särskilda erinringar. Även enligt min mening bör med hänsyn till omfattningen av förevarande sprängämnestillverkning särregleringen slopas och erforderliga föreskrifter upptagas i förordningen.

Vad angår den närmare utformningen av dessa föreskrifter har många remissinstanser godtagit kommerskollegiets förslag, medan andra framfört krav om skärpning i olika avseenden. I sistnämnda fall har som skäl anförts de olika risker, som kan vara förenade med ifrågavarande tillverkning. Riskerna för dem, som deltar i arbetsprocessen, får enligt min mening icke undervärderas. Denna handlingslinje torde lättast kunna följas, därest tillståndsgivningen ej anförtros ett stort antal myndigheter utan i enlighet med förslag av landsfogden i Malmöhus län under en övergångstid anförtros länsstyrelse. Mot en sådan lösning skulle kunna anföras, att redan 1954 års kungörelse medger delegationsrätt. Å andra sidan måste emellertid beaktas, att denna kungörelse endast avser tillverkning av ett enda sprängämne. Vidare kan nämnas, att delegationsmöjligheten enligt vad jag inhämtat icke torde ha utnyttjats annat än i undantagsfall. På grund av angivna skäl är jag icke nu beredd att tillstyrka den av kollegium förordade regeln att länsstyrelse skall vara berättigad att delegera sin beslutanderätt i tillståndsärenden av förevarande slag. Frågan om delegering av tillståndsgivningen torde få bero av erfarenheterna av den nya lagstiftningen.

Under remissförfarandet har yrkande framställts, att innebörden av begreppet förbrukningsställe skulle närmare klargöras. Någon sådan definition torde emellertid icke böra givas i lagtexten. Förhållandena på olika arbetsområden skiftar alltför mycket för att en sådan bestämning skulle komma att äga något värde. Det måste därför få ankomma på de rättstillämpande myndigheterna att närmare bestämma förbrukningsställets omfattning. Vägledande torde därvid få vara, att under begreppet förbrukningsställe ingår enskild sprängplats och enskild gruva; däremot kan icke

gruvförvaltning eller annan organisatorisk enhet anses omfattade av nämnda begrepp.

Enligt kommerskollegium skulle länsstyrelses delegationsrätt enligt den föreslagna 18 a § avse även icke fabriksmässig tillverkning i form av laddning av handvapenammunition. Olika meningar har framkommit rörande den lämpliga utsträckningen av denna delegation. Säkert underlag för bedömning av denna frågeställning torde vinnas först sedan det i samband med polisväsendets förstatligande närmare bestämts, hur polismyndigheterna skall organiseras. Då härtill kommer, att den av kollegium föreslagna delegationsrätten icke synes äga den angelägenhetsgrad, att den påkallar behandling i förevarande sammanhang, finner jag mig icke nu böra upptaga förslaget till närmare prövning.

V. Skyddsavstånd till tätbebyggelse

Departementschefen. Jag vill för min del tillstyrka kommerskollegiets förslag att bestämmelsen om skyddsavstånd av 5 000 meter från tillverkningsställe till tätbebyggelse skall utgå ur 13 § andra stycket.

Med anledning av vad som anförts vid remissbehandlingen vill jag framhålla, att bestämmelserna i 13 § andra stycket icke innebär, att tillståndsmyndigheten är förhindrad att fastställa större skyddsavstånd än de i lagrummet angivna. Någon särskild bestämmelse med erinran härom synes knappast vara erforderlig. Ej heller bör vad Aktiebolaget Norma projektilfabrik anförst föranleda ändrade bestämmelser. Bolagets omnämnda fabrikation synes utgöra sådan mindre farlig tillverkning, beträffande vilken länsstyrelse jämlikt 13 § tredje stycket äger meddela erforderliga undantagsbestämmelser. Vad slutligen angår förslaget, att sakägare alltid skall höras i ärenden om tillstånd till anläggning för explosiva varor, vill jag erinra om att ansökningar om tillstånd till fabriksmässig tillverkning jämlikt 10 § andra stycket i regel skall kungöras. Såvitt av det tillgängliga materialet framgår har behov av ett närmare reglerat förfarande icke visat sig föreligga. Ej heller sistnämnda förslag bör därför föranleda någon särskild åtgärd.

VI. Maximikvantiteter i magasin

Departementschefen. I 44 och 46 §§ explosivvaruförordningen meddelas vissa regler om den största myckenhet explosiva varor, som får förvaras i fabriksmagasin och upplagsmagasin. Kommerskollegiets förslag är, att dessa regler ersättes med bestämmelse att kollegium i tillämpningskungörelsen skall äga meddela allmän föreskrift att i fabriksmagasin och upplagsmagasin ej skall få förekomma mer än viss största myckenhet explosiva varor. Förslaget är enligt min mening rimligt och välbefogat. Samtidigt som de fö-

reslagna reglerna möjliggör, att rationella lagringsmetoder kan komma till användning, ger de också utrymme för att säkerhetssynpunkter får vederbörligt beaktande vid avgörande av hithörande tillståndsfrågor. Såsom framhållits av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län får det nämligen förutsättas, att sprängämnesinspektionen i tillståndsärendena kommer att föreslå erforderliga anvisningar i detta avseende.

VII. Innehav och förråd på arbetsplats

Gällande bestämmelser. I 41 § explosivvaruförordningen ges bestämmelser om handförråd å arbetsplats av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel. Där stadgas, att handförråd om högst 5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar under arbetsuppehåll på arbetsplats får tillfälligt förvaras annorstädes än i det förvaringsrum, varifrån det uttagits. Förutsättning är, att det på grund av arbetsplatsens avlägsna belägenhet skulle vara förenat med avsevärda svårigheter att återställa handförrådet.

Då synnerliga skäl föreligger, kan polismyndigheten medgiva, att även större handförråd får förvaras på samma sätt. Erforderliga villkor och föreskrifter skall fastställas av polismyndigheten.

Utredningen. På arbetsplatser kan behov föreligga att, utöver förråd, för omedelbar förbrukning inneha betydande kvantiteter sprängämne för större arbeten. Särskilt är detta fallet, när arbetet avser att iordningställa ett större antal laddningar för samtidig sprängning med kortintervalltändning. För att anpassa bestämmelserna till rådande förhållanden och behov har kollegium omarbetat 41 §. Omarbetningen innebär till en början, att ordet »handförråd» slopats.

Paragrafen föreslås uppdelad i två moment. I det första behandlas det spørsmål om innehav, som nyss berördes. Enligt förslaget skall polismyndigheten kunna ge tillstånd till innehav på arbetsplatsen, utöver förråd, av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel för omedelbar förbrukning. I tillståndsbeslutet skall angivas hur mycket som skall få innehavas av varje varuslag. Därjämte skall de föreskrifter i övrigt meddelas, som finnes erforderliga. Genom stadgandet torde klarläggas, att hinder icke skall föreligga att medgiva förvärv och innehav av sprängämnen m. m. för löpande förbrukning på arbetsplats i all den utsträckning som behov därav föreligger, förutsatt blott att det kan påräknas att varorna kommer att handhavas på sådant sätt att fara icke uppkommer från säkerhetssynpunkt. Kollegium omnämner, att tekniken med kortintervallsprängning medför, att laddning av en viss sprängplats ibland utföres under flera dagar innan sprängplatsen iordningställts och sprängning kan ske; laddningar jämte vid dem anbringade tändmedel blir stående någon tid i laddningshålen. De föreskrifter, polismyndigheten skall meddela i samband med tillståndsbeslutet, avses skola tillgodose säkerhetssynpunkterna. Viss vägledning vid ut-

formningen av föreskrifterna kan möjligen erhållas av arbetarskyddsstyrelsens anvisningar angående skydd mot yrkesfara vid sprängningsarbete. En allmän hänvisning till dessa har intagits i kollegiets förslag till ny tillämpningskungörelse. I denna återfinnes därjämte en föreskrift, som avser framför allt läget i samband med förberedelser till kortintervallsprängning, då sprängplats börjat iordningställas för sprängning. Enligt nämnda föreskrift skall genom bevakning eller på annat betryggande sätt tillses, att obehöriga icke kan komma åt de för sprängningen anbringade explosiva varorna vare sig under pågående arbete eller under uppehåll däri. Såsom alternativ till bevakning har kollegium menat, att effektiva avspärrningsåtgärder genom stängsel skall kunna godtagas.

Det andra momentet kan sägas ersätta bestämmelserna i nuvarande 41 §. Reglerna avser förvaring under kortare uppehåll i pågående sprängningsarbete. De medger tillfällig förvaring på arbetsplatsen av högst 5 kilogram sprängämnen och krut, 100 meter detonerande stubin samt 100 sprängkapslar. Förutsättning är att det — t. ex. på grund av arbetsplatsens avlägsna belägenhet — skulle medföra olägenhet av betydelse att återställa varorna till det förvaringsrum, varifrån de uttagits. Vid förvaringen skall iakttagas, att varorna skall stå under uppsikt. Bestämmelserna avser tillfällen, då sprängare under kortare uppehåll i arbetet, t. ex. för måltid, icke har varorna i omedelbar besittning.

Ett särskilt stadgande skall enligt förslaget gälla i fråga om tillfällig förvaring i gruvor och på andra arbetsplatser, där fara för tillgrepp under uppehåll i arbetet är att anse såsom ringa. För sådant fall skall polismyndigheten kunna ge tillstånd till tillfällig förvaring av större kvantiteter än de eljest tillämpade. I tillståndsbeslutet skall den största myckenhet angivas, som får innehavas av varje varuslag. Därjämte skall de föreskrifter i övrigt meddelas, som finnes erforderliga. Bestämmelsen avser att möjliggöra de lättnader i fråga om uppsikt och andra åtgärder för att hindra tillgrepp, vilka framstår såsom befogade på grund av förhållandena. Stadgandet bör enligt kollegium kunna tillämpas t. ex. på en arbetsplats, som väl ligger i bebodda trakter eller vid trafikled och alltså i och för sig kan nås av obehöriga men som är så väl inhägnad eller på annat sätt avspärrad från omgivningen, att den i praktiken är skyddad från tillträde av obehöriga.

Bestämmelserna om tillfällig förvaring gäller icke för uppehåll i arbetet från en arbetsdag till en annan. Den förvaring, som äger rum under dylikt uppehåll, är enligt kommerskollegiets mening icke att anse såsom tillfällig. För sådan förvaring bör därför bestämmelserna för förvaring i förråd gälla.

Remissyttrandena. Länsstyrelsen i Örebro län finner de föreslagna bestämmelserna av behovet påkallade och lämpligt utformade. *Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler* uppger, att nya sprängämnesslukande metoder vid skogsdikning medfört svårigheter vid tillståndsgivningen enligt nuvarande regler och betecknar ändringen som direkt behövlig. Även *Sveriges köpmannaförbund* tillstyrker förslaget såsom inne-

bärande en förenkling för både återförsäljare och förbrukare. Den föreslagna uppmjukningen av nuvarande bestämmelse möter ej heller någon erinran av *polis-kammaren i Hälsingborg* samt *länsstyrelsen i Värmlands län*, som dock anser det önskvärt, att de nya reglerna närmare exemplifieras i tillämpningsföreskrifterna.

Åklagarmyndigheten i Stockholm anför, att det i samband med polisutredningar rörande förövade inbrott medelst sprängning ofta uppgives, att gärningsmannen stulit sprängämnet på någon arbetsplats. Genom ändringen av 41 § synes bestämmelserna ha fått en från säkerhetssynpunkt stabilare utformning. Även i det utlåtande, som avgivits av *polis-kammaren i Stockholm* framhålles betydelsen av att noggrann uppsikt hålles över sprängämnena, som förvaras på arbetsplatser. Behovet av bevakning eller annat skydd framhålles vidare av *brandchefen i Göteborg*, *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* och *Föreningen Sveriges landsfiskaler*. Den senare föreningen ifrågasätter, om det från säkerhetssynpunkt kan vara försvarligt att såsom alternativ till bevakning godtaga avspärning; enligt erfarenhet utgör stängsel ett föga effektivt skydd mot tillgrepp.

I några yttranden framföres yrkanden om ändringar i kollegiets förslag. *Sälunda* föreslår *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* i syfte att förenkla ansökningsförfarandet, att möjlighet skapas att söka tillstånd hos länsstyrelse att inneha större kvantiteter på skilda orter i likhet med vad som finns angivet beträffande s. k. kringföringsförråd i 40 §. I motiveringen anför styrelsen:

Såsom angivits i kommentarerna till förordningen föreligger vid kortintervallsprängning numera ofta behov av att inneha större kvantiteter sprängämne än vad som finnes i förråd. Vid sådana sprängningar tillgår det i regel så, att erforderlig kvantitet sprängämnen levereras genom säljarens försorg med bil till arbetsplatsen på morgonen, varefter laddningen omedelbart påbörjas och sprängningen fullföljes samma dag. Inom anläggningsarbete förekommer sådana sprängningar i stor utsträckning och utföres ofta av arbetsgivare, som har verksamhet inom flera polisdistrikt.

Enligt *Svenska byggnadsentreprenörföreningen* kan den av kollegium föreslagna utformningen av paragrafen föranleda tveksamhet hos vederbörande polismyndighet. Stadgandet bör därför givas annan lydelse. Föreningen anför härom:

Stundom kan förhållandena på en större arbetsplats vara sådana, att man vid ett och samma sprängningstillfälle behöver nyttja kanske 1 000-tals kg sprängämne för att nå avsett arbetsresultat. En så omfattande laddning kan ta åtskillig tid i anspråk. Under denna tid måste en ganska avsevärd sprängämnesmängd »förvaras» på arbetsplatsen. Någon förvaring i författningens mening är det dock icke fråga om, eftersom åtgärderna i samband med laddningen utgör en direkt förberedelse för sprängämnenas slutliga förbrukning.

I syfte att klart ange att tillstånd för sådan »förvaring» skall lämnas, om icke särskilda säkerhetsskäl i det enskilda fallet föranleder till annat, torde utformningen av ifrågavarande bestämmelse behöva något revideras. Större klarhet skulle måhända vinnas genom att orden »för omedelbar förbrukning» ersättes med uttrycket »för löpande förbrukning».

Arbetskyddsstyrelsen anser, att i 41 § bör behandlas, förutom det speciella innehav som äsyftas i 1 mom. av kollegiets förslag, endast frågan om explosiva varors oätkomlighet för obehörig. Det kan därvid bli fråga om dels kortare uppehåll i pågående sprängningsarbete på en och samma arbetsdag, dels uppehåll i sprängningsarbete från en arbetsdag till nästföljande. I sistnämnda fall bör polismyndighetens tillstånd krävas. Det bör dock i båda fallen överlåtas på kommerskollegium att i samråd med arbetskyddsstyrelsen föreskriva om allmänna villkor för förvaringen.

Departementschefen. Utvecklingen av sprängämnestekniken har medfört, att behov kan föreligga att för omedelbar förbrukning inneha betydande kvantiteter sprängämnen till större sprängningsarbeten. Explosivvaruförordningen upptar för närvarande inga bestämmelser härom. I utredningen föreslås, att polismyndighet skall vara behörig att meddela tillstånd till dylikt innehav. Stadgandet härom har i kommerskollegiets förslag upptagits i 41 §, som nu ger regler om handförråd å arbetsplats. Nämnda regler har i samband härmed föreslagits få en något ändrad avfattning, som skulle ange deras innebörd och syfte bättre än vad för närvarande är fallet.

Kommerskollegiets förslag har i huvudsak icke föranlett några erinringar vid remissbehandlingen, och det står klart, att den föreslagna kompletteringen är påkallad av praktiska behov. Med anledning av vad remissinstanserna anfört vill jag dock understryka angelägenheten av att lämpliga åtgärder vidtages i varje särskilt fall för att förhindra tillgrepp av sprängämnena. Tillståndsbeslut torde därför i regel böra förbindas med föreskrift om bevakning. Det har beträffande det nya stadgandet ifrågasatts, att tillstånd för större sprängningsarbeten skulle gälla innehav för löpande förbrukning och icke såsom kollegium föreslagit för omedelbar förbrukning. En sådan avfattning av stadgandet synes dock kunna medföra risk för en alltför utsträckt tillämpning av den föreslagna bestämmelsen. Då betingelserna för medgivande av tillstånd i här föreliggande fall torde skifta för olika arbetsplatser, får det förutsättas, att en individuell behandling av varje särskilt tillståndsfall kommer att krävas. Det torde därför vara lämpligt att tillståndsfrågan såsom kollegium föreslagit får avgöras av polismyndighet.

VIII. Provisoriskt omhändertagande

Departementschefen. Vid den översyn av explosivvaruförordningen, som kollegium företagit, har också beaktats en av justitieombudsmannen i skrivelse till Kungl. Maj:t behandlad fråga om behovet av föreskrifter rörande provisoriskt omhändertagande av explosiva varor vid fara för missbruk. Kommerskollegium har i likhet med justitieombudsmannen funnit det erforderligt, att explosivvaruförordningen kompletteras med sådana föreskrifter. Under remissbehandlingen har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Även jag anser i likhet med kollegium, att i explosivvaruförord-

ningen bör ingå bestämmelse om provisoriskt omhändertagande av explosiv vara vid fara för missbruk. Även om det hittills icke uppkommit några påtagliga svårigheter genom avsaknaden av bestämmelser, synes det icke tillfredsställande, att förevarande fråga lämnas oregerad.

Vad angår utformningen av det nya stadgandet, som i huvudsak överensstämmer med motsvarande bestämmelser i vapenförordningen, vill jag i enlighet med förslag av statspolisintendenten förorda, att omhändertagande också skall få avse eventuella tillståndsbevis. Av betydelse är, att omhändertagande av vara och bevis följes av snar prövning av frågan huruvida meddelat tillstånd till innehav skall återkallas. I de fall där polismyndighet icke själv är tillståndsmyndighet bör det åligga polismyndighet att skyndsamt underrätta länsstyrelsen om omhändertagandet.

Om tillståndsmyndigheten icke finner skäl att återkalla tillståndet, skall den omhändertagna varan och tillståndsbeviset snarast återställas. Återkallas det meddelade tillståndet, föreligger i princip samma situation som är avsedd i 30 § första stycket. Enligt detta lagrum gäller, att den som behörigen kommit i besittning av explosiv vara men ej längre är berättigad att inneha densamma ofördröjligen skall oskadliggöra varan eller överlåta densamma till behörig person; i annat fall skall varan överlämnas till polismyndigheten för oskadliggörande. Även efter sådan återkallelse av tillstånd, som avses i nu förevarande paragraf, bör möjlighet föreligga för den tidigare innehavaren att överlåta varan. En sådan överlåtelse torde emellertid få komma till stånd endast om den kan genomföras utan att den tidigare innehavaren ånyo kommer i omedelbar besittning av den explosiva varan. Kan försäljning icke ske inom skälig tid, ankommer det på polismyndigheten att oskadliggöra varan.

IX. Behovsprövning i ärenden om tillstånd till handel

Departementschefen. I 22 § explosivvaruförordningen stadgas, att tillstånd till handel med explosiva varor må meddelas allenast där behov av rörelsen föreligger. Utan behovsprövning må dock vapenhandlare beviljas tillstånd att idka handel med ammunition till vapen, som han äger sälja. Angående innebörden av den föreskrivna behovsprövningen anförde dåvarande departementschefen i 1949 års proposition med förslag till explosivvaruförordningen, att den främst var betingad av att riskerna skulle ökas, om det funnes alltför många affärer i branschen med deras ofta stora förråd av explosiva varor. Vidare framhölls bland annat, att prövningen givetvis icke borde få främja några monopolistiska tendenser.

I utredningen anföres, att stadgandet om behovsprövning tillämpats på sätt som verkat konkurrensbegränsande. Då denna utveckling icke är förenlig med stadgandets syfte, har kollegium föreslagit, att 22 § gives den avfattningen, att ansökan om tillstånd till handel med explosiva varor ej skall få bifallas, därest den rörelse som avses med ansökningen prövas kun-

na medföra olägenhet av betydenhet från den allmänna ordningens eller säkerhetens synpunkt.

Under remissbehandlingen har det övervägande antalet remissinstanser tillstyrkt utredningsförslaget. I enlighet med vad kollegium framhållit har därvid anförts, att den nuvarande lydelsen av paragrafen knappast står i överensstämmelse med 1953 års lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet.

Även enligt min mening synes det påkallat, att 22 § utformas så, att den icke verkar konkurrensbegränsande. Med anledning av den kritik, som några remissinstanser framfört, vill jag understryka, att sloandet av den nuvarande bestämmelsen icke innebär en minskning av de krav, som från ordnings- och säkerhetssynpunkt bör ställas på de olika affärerna. Det må även framhållas, att de risker och olägenheter från bl. a. kontrollsynpunkt, som kan vara förenade med en alltför stor spridning av handelsförråd av explosiva varor, är sådant som skall beaktas vid tillståndsgivningen. Ej heller innebär denna omläggning, att nya villkor kommer att gälla för allmänhetens förvärv av explosiva varor.

X. Organisationsfrågor

Departementschefen. I organisationen för tillämpning av explosivvaruförordningen ingår kommerskollegium, länsstyrelserna och polismyndigheterna samt sprängämnesinspektionen. Kommerskollegium skall bland annat meddela erforderliga allmänna föreskrifter och anvisningar angående förordningens tillämpning. På länsstyrelserna och polismyndigheterna ankommer att avgöra olika tillståndsfrågor samt att utöva den allmänna tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om explosiva varor. Sprängämnesinspektionen skall lämna myndigheterna erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av bestämmelserna samt därjämte själv medverka i tillsynen, särskilt över tillverkningen av explosiva varor. — Den närmare innebörden av myndigheternas olika uppgifter och befogenheter framgår av ett stort antal stadganden i förordningen. Av dessa skall här nämnas, att det jämlikt 52 § tillkommer länsstyrelse att medgiva undantag från transportföreskrifter, som meddelats av kommerskollegium.

Vid utredningen har övervägts, huruvida ändringar av organisationen är påkallade. Kommerskollegium har därvid funnit skäl icke föreligga att vidtaga annat än mindre jämkningar i vad som nu gäller. Vad beträffar kollegiets ställning anföres i utredningen, att kollegiets nuvarande befogenhet att meddela föreskrifter för transporter ombord på fartyg av explosiva varor av transportklass B, C och D efter sjöfartsstyrelsens inrättande bör överflyttas till nämnda myndighet i fråga om sjöfartsverkets fartyg och icke statliga fartyg samt till vederbörande centrala förvaltningsmyndighet i fråga om andra statliga fartyg. Jämväl beträffande transporter på järnväg och med luftfartyg föreslås att befogenheterna att utfärda transportföreskrifter skall tilläg-

gas vederbörande centrala förvaltningsmyndighet, det vill säga järnvägsstyrelsen i fråga om statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i fråga om enskilda järnvägar och luftfartsstyrelsen i fråga om transport med luftfartyg. Vad angår länsstyrelsernas och polismyndigheternas ställning har kollegium icke funnit annan ändring påkallad än att — såsom jag anført i avsnittet om tillverkning av sprängämne på förbrukningsställe — länsstyrelse skall kunna förklara, att dess befogenhet att meddela tillstånd till laddning av handvapenammunition helt eller delvis skall tillkomma även polismyndighet. Såvitt gäller sprängämnesinspektionen har kommerskollegium slutligen funnit, att i förordningen om explosiva varor bör intagas stadganden, att inspektionen skall äga tillhandagå allmänheten med råd och anvisningar samt att inspektionen såsom tillsynsmyndighet skall föranstalta om rättelse, där mot bestämmelserna stridande förhållande finnes föreligga, i första hand genom anvisning till den felande och i andra hand genom anmälan till tillståndsmyndigheten eller, om tillstånd icke meddelats, till polismyndigheten.

I likhet med kollegium anser jag, att några mera betydande ändringar av nuvarande organisation icke är påkallade. Såsom föreslagits i utredningen synes sålunda såvitt gäller kommerskollegium icke påkallat att vidtaga ändringar annat än i fråga om befogenheten att utfärda föreskrifter beträffande vissa transporter. Ändringarna torde emellertid icke böra omfatta befordran av explosiva varor med luftfartyg. I fråga om sådan befordran föreskrives nämligen redan nu i 53 § sista stycket att vad därom är särskilt stadgat skall gälla. Sådana stadganden har också utfärdats av luftfartsstyrelsen, som med stöd av gällande luftfartskungörelse äger meddela transportföreskrifter efter samråd med kommerskollegium. Då någon saklig ändring härvidlag icke åsyftats eller erfordras, torde de av kollegium föreslagna nya bestämmelserna böra begränsas att gälla transporter till lands och sjöss. Såsom sjöfartsstyrelsen föreslagit synes vidare den modifieringen av utredningsförslaget böra vidtagas, att styrelsen beträffande de statliga fartygen får befogenhet att meddela transportföreskrifter icke blott för sjöfartsverkets fartyg utan även för övriga statliga fartyg. Jag förutsätter emellertid, att sjöfartsstyrelsen därvidlag kommer att samråda med vederbörande förvaltningsmyndigheter.

För att trygga erforderlig samordning av föreskrifter för olika transporter har i förslaget upptagits ett stadgande om samråd mellan kommerskollegium och andra myndigheter. Vid detta samarbete bör beaktas, att de föreskrifter, som skall gälla för transporter inom landet, i största möjliga utsträckning anpassas till vad som skall gälla vid internationella transporter. Med anledning av vad som anförts under remissbehandlingen vill jag framhålla, att de av utredningen förordade ändringarna icke kommer att medföra någon förändring i vad som nu gäller i fråga om förpackning och märkning av explosiv vara vid försändning till eller från främmande land. Detta framgår även av kollegiets förslag till ny tillämpningskungörelse, 48 § samt 19 och 20 §§ punkten B.

Enligt nuvarande regler har länsstyrelse rätt att medgiva undantag från de transportföreskrifter, som meddelats av kommerskollegium. Stadgandet härom har tillkommit med tanke på näringslivets behov. Det synes icke föreligga anledning att slopa denna dispensmöjlighet i samband med att kommerskollegiets nuvarande befogenhet överflyttas på olika centrala förvaltningsmyndigheter. Nämnade befogenhet att meddela transportföreskrifter gäller beträffande varor, som tillhör transportklasserna B, C eller D. Sjöfartsstyrelsen har ifrågasatt, att befogenheten också skall gälla vara, som hänförs till transportklass A. För sådan vara gäller för närvarande, att den icke må transporteras, om ej tillstånd meddelats av länsstyrelsen i det län, varifrån transporten utgår. Sådant tillstånd skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnes erforderliga. Enligt min mening synes denna reglering böra följas även framdeles. Med hänsyn till ifrågavarande ämnens högkänslighet torde det nämligen icke vara lämpligt att fastställa några generella föreskrifter för transport av sådana varor. Skulle det någon gång förekomma, att explosiv vara av transportklass A införes till riket med fartyg, torde med stöd av 49 § explosivvaruförordningen erforderliga föreskrifter få meddelas av länsstyrelsen i det län, inom vars gränser fartyget först kommer att uppehålla sig.

Beträffande kompetensfördelningen mellan länsstyrelserna och de lokala polismyndigheterna innebär de nuvarande reglerna, att polismyndighet är tillståndsmyndighet i det övervägande antalet ärenden. Under remissförfarandet har yrkats, att beslutanderätten i ytterligare några grupper av ärenden skulle överflyttas från länsstyrelserna till polismyndigheterna. Frågan om en ytterligare decentralisering torde emellertid lämpligen böra anstå till dess att statsmakterna fattat beslut i fråga om polisväsendets gestaltning efter förstatligandet.

Under remissbehandlingen av utredningen har framställts förslag, att i förordningen skulle upptagas regler om samrådsförfarande mellan polis- och brandmyndighet samt om brandchefs medverkan vid tillsyns utövande. Bestämmelser om vilka myndigheter som skall höras innan olika ärenden avgöres finnes nu i 58 § 1 mom. explosivvaruförordningen. I fråga om brandskyddet föreskrives, att då brandskyddssynpunkter föranleder därtill brandchefen skall beredas tillfälle att yttra sig. Vidare gäller i fråga om avsyning av olika anläggningar att förrättningen alltid skall ske i samråd med brandchefen, därest icke länsstyrelsen annorlunda förordnat. Då sagda bestämmelser innebär skyldighet för vederbörande myndighet att höra brandchef i alla ärenden, där denne har intressen att bevaka, torde redan nuvarande ordning medföra att brandskyddssynpunkterna blir vederbörligen beaktade. Något praktiskt behov av att ändra de nuvarande reglerna föreligger därför ej.

I fråga om sprängämnesinspektionen har av några remissinstanser yrkats, att en utredning skulle verkställas om överflyttning av inspektionen från kommerskollegium till arbetarskyddsstyrelsen. Som skäl härför har främst åberopats, att det ej synes rationellt och från arbetarskyddssynpunkt effektivt att två tillsynsmyndigheter, yrkesinspektionen och sprängämnesinspek-

tionen, vilka med hänsyn till verksamhetens art och syfte har i stort sett samma arbetsuppgifter, är underställda skilda centrala verk. Med anledning av dessa önskemål vill jag framhålla, att sprängämnesinspektören i sin egenskap av specialinspektör är ett organ, genom vilket yrkesinspektionen övar tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagstiftningen. Sprängämnesinspektören är sålunda i sin verksamhet på arbetarskyddslagstiftningens område redan nu underställd arbetarskyddsstyrelsen. Motsvarande arrangemang med specialinspektör återfinnes för övrigt inom flera andra arbetsområden. Vidare bör beaktas att de ärenden, som föranledes av arbetarskyddslagen och som sprängämnesinspektören har att taga befattning med, endast utgör en mindre del av sprängämnesinspektionens samlade verksamhet. Inspektionens övriga och alltså mest omfattande arbetsuppgifter gäller främst olika delar av handeln och industrien, varför det ter sig följdriktigt, att inspektionen är underställd kommerskollegium, som ju har väsentliga förvaltningsuppgifter beträffande näringslivet. I överenstämmelse härmed har också statsmakterna handlat så sent som under 1961. Detta år framlades för riksdagen förslag till förordning om brandfarliga varor. Till grund för förslaget låg uppfattningen att sprängämnesinspektionen skulle bestå med oförändrad organisatorisk ställning. I grundläggande hänseenden utformades förordningen utifrån denna förutsättning. Under riksdagsbehandlingen framställdes icke någon erinran mot den ståndpunkt, som i propositionen intagits i denna fråga. Förordningen om brandfarliga varor trädde i kraft den 1 januari 1963. Av angivna skäl kan en omprövning av sprängämnesinspektionens organisatoriska ställning icke för närvarande anses påkallad. Jag vill emellertid understryka det angelägna i att de viktiga frågorna om arbetarskyddet blir föremål för ett kontinuerligt samråd mellan de olika myndigheter, som är verksamma på explosivvaruområdet.

XI. Övriga ändringsförslag m. m.

Departementschefen. Utöver vad som tidigare omnämnts upptar departementsförslaget ändringar i fråga om 32, 35, 38 och 61 §§. Ändringen i den förstnämnda paragrafen sammanhänger med det förut omnämnda förslaget att begreppet handförråd skall utgå ut 41 §. Förändringarna i 35 och 38 §§ är orsakade av att en ökad användning av detonerande stubin medfört yrkanden att detta varuslag skall få ingå i mindre förbrukningsförråd samt större kvantitet därav än hittills i större förbrukningsförråd. Dessa önskemål har kunnat tillgodoses, sedan det befunnits, att varuslaget är mindre farligt än man tidigare antagit. Då beslämmelserna om kringföringsförråd anknyter till 35 och 38 §§, får ändringarna betydelse också för sådana förråd. Motsvarande ändring såvitt gäller varuslaget detonerande stubin har också upptagits i 41 §. Vad slutligen angår 61 § innebär departementsförslaget, att straffbestämmelserna utvidgas att gälla överlåtelse och transport av sprängämne, som jämlikt 10 § skall få tillverkas på förbrukningsställe.

Jag vill i förevarande sammanhang omnämna, att kommerskollegium i sin utredning redovisat vissa överväganden i fråga om regleringen av tillverkningen av och handeln med pyrotekniska varor. De gällande bestämmelserna härom är utfärdade av kommerskollegium genom kungörelse den 6 juli 1959 och trädde i kraft den 1 juli 1960. Föreskrifterna innebär restriktioner i skilda hänseenden. Vissa pyrotekniska varor får icke tillverkas eller försäljas. Andra varor får förvärfvas endast av person, som uppnått viss ålder; för inköp av varorna kan också gälla särskilda kvotbestämmelser. Enligt kollegiets åsikt föreligger icke anledning att för närvarande ändra dessa bestämmelser, vilka avses att i sak oförändrade överföras till den nya tillämpningskungörelsen. Kollegiets uppfattning att anledning icke finnes att ändra nuvarande föreskrifter delas av flertalet remissinstanser. För egen del ansluter jag mig till kollegiets mening; uppenbarligen har de senast meddelade föreskrifterna varit väl ägnade att förebygga vissa tidigare olägenheter. Enligt min åsikt föreligger alltså icke skäl att ändra den nuvarande regleringen beträffande pyrotekniska varor. Jag förutsätter dock, att kommerskollegium även framgent med uppmärksamhet följer frågan om behovet av åtgärder på detta område. — Kommerskollegium har vidare i utredningen framlagt förslag om att nuvarande rätt till hemladdning av ammunition till gevär skulle utsträckas att gälla även ammunition till fickvapen. Flertalet remissinstanser har ställt sig kritiska till förslaget och därvid framhållit, att detta icke överensstämmer med vad som gäller enligt vapenförordningen och att det med hänsyn till fickvapnens speciella karaktär icke är tillrådligt att mildra gällande bestämmelser. Med hänsyn till denna kritik har några nya bestämmelser om rätt till hemladdning av ammunition till vapen ej upptagits i departementsförslaget. — I utredningen har slutligen framlagts förslag till ändrade bestämmelser om explosiv varas förklarande som militär explosiv vara. Innebörden av en sådan förklaring är, att varan undantages från civil förbrukning. Kollegiets förslag har tillkommit i syfte att underlätta den civila användningen av olika explosiva varor. Mot denna tanke torde i och för sig intet vara att erinra. Man kan emellertid redan enligt nuvarande ordning begära tillstånd till civil förbrukning av militära explosiva varor. Det framgår icke av utredningen, att denna möjlighet skulle vara otillräcklig eller olämpligt utformad. Ej heller har under remissförfarandet framkommit någon omständighet som pekar i denna riktning. Det synes sålunda icke föreligga något praktiskt behov av den utav kollegium föreslagna ändringen, och jag är därför icke beredd att nu tillstyrka, att explosivvaruförordningen ändras i överensstämmelse med kollegiets intentioner.

Under remissbehandlingen av utredningen har framförts önskemål att handlingar, som inges till myndighet i ärenden om tillstånd till tillverkning av explosiva varor, icke skulle vara tillgängliga för offentligheten. Med anledning härav vill jag nämna, att bestämmelser, som reglerar ifrågavarande spörsmål, meddelats med stöd av 21 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Om bestämmelsernas innehåll må här hänvisas till kungörelse den 20 november 1953 (nr 682).

UTSKOTTET

Genom propositionen har Kungl. Maj:t velat inhämta riksdagens yttrande över ett förslag till vissa ändringar i explosivvaruförordningen, betingade av den tekniska utvecklingen och erfarenheterna från tillämpningen av förordningen. I fråga om tillverkning av explosiva varor införes bestämmelser om rätt att framställa sprängämne på förbrukningsställe. Vidare vidgas rätten att på arbetsplats inneha större mängder explosiva varor för omedelbar förbrukning. Ytterligare upptar förslaget regler som möjliggör tillfälligt omhändertagande av explosiv vara vid fara för missbruk. I fråga om handeln med explosiva varor föreslås, att nuvarande stadgande om behovsprövning slopas.

I förslaget har vidare reviderats gällande bestämmelser om säkerhetsavstånd och om begränsning av kvantiteten explosiva varor, som får förvaras i magasin. Slutligen föreslås, att föreskrifter om transport till sjöss och med järnväg, vilka det hittills ålegat kommerskollegium att utfärda, framdeles skall meddelas av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

Den i ärendet väckta motionen utmynnar i önskemål om sådan ändring i förslaget att rätten att på arbetsplats inneha större mängder explosiva varor anges avse »löpande förbrukning» i stället för »omedelbar förbrukning».

Till stöd därför anföres i huvudsak, att den i propositionen föreslagna avfattningen kan föranleda att polismyndigheten, som har tillståndsprövningen om hand, lämnar så snäva medgivanden att arbetenas rationella utförande äventyras.

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen har enahanda önskemål framkommit under remissbehandlingen och av departementschefen besvarats med att den sålunda begärda avfattningen av stadgandet syntes kunna medföra risk för en alltför utsträckt tillämpning.

Enligt utskottets bedömande är det av säkerhetsskäl, i synnerhet med tanke på risken för tillgrepp av explosiva varor, värdefullt att den vidgade rätten att på arbetsplats inneha dylika varor avgränsas på sådant sätt att den icke i tillämpningen kommer att sträcka sig längre än som med hänsyn till bestämmelsernas ändamål är avsett. Från denna synpunkt torde uttrycket »löpande förbrukning» vara ägnat att inge betänkligheter med hänsyn till att det kan antyda även en förbrukning på något längre sikt. Av de i propositionen återgivna motivuttalandena framgår, att det där valda uttryckssättet avser att täcka ett rimligt hänsynstagande till det arbetstekniskt betingade behovet. Utskottet anser med hänsyn till det anförda, att berörda stadgandes avfattning är tillfredsställande.

Utskottet har ej heller i övrigt funnit anledning till anmärkning mot det i propositionen upplagna förslaget.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 148, måtte, med avslag å motionen II: 934, i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke funnit anledning till erinran mot det vid propositionen fogade förslaget.

Stockholm den 14 maj 1963

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlqvist, Arvidson, Ferdinand Nilsson, Hilding, Wikner, Hjort*, Lundin* och Nyman;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Landgren, Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björvik, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist och herr Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.